

Abant Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Abant Social Sciences

2024, 24(3): 1117-1134, doi: 10.11616/asbi.1516573

Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Flört Şiddeti Tutumlarına Etkisi

The Effect of Gender Education on Gender Perception and Dating Violence Attitudes

Fatma Sena ÖZTÜRK MİROĞLU¹, Şule AYDIN YERAL²

Geliş Tarihi (Received): 15.07.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 20.11.2024

Yayın Tarihi (Published): 30.11.2024

Öz: Bu araştırmanın amacı Toplumsal Cinsiyet eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkilerini anlamaktır. Eğitim grubu 41, karşılaştırma grubu 39 kişiden oluşan toplam 80 katılımcıya Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Flört Şiddeti Tutum ölçekleri uygulanmış; Ki Kare, Bağımsız Örneklem T Testi, İki Yönlü Tekrarlı Ölçümler ANOVA ve Pearson Korelasyon Testi kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyet algısı ile flört şiddeti tutumlarının arasındaki ilişkinin pozitif yönde, orta düzeyli ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonuçları eğitimin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde zamana bağlı olarak anlamlı bir etkileşim yarattığını ancak flört şiddeti tutumları üzerinde benzer bir etkiye sahip olmadığını göstermiştir. Yani toplumsal cinsiyet eğitiminin hedeflediği gibi toplumsal cinsiyet algısını değiştirdiği fakat doğrudan flört şiddetine tutumlarını değiştirmedeği görülmüştür. Bu bulgular flört şiddeti konusunda farkındalığı artırmak için toplumsal cinsiyet eğitimi içeriğinin daha kapsayıcı hale getirilmesinin ve kültürel-sosyal faktörlerin de dikkate alınmasının önemli olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Flört Şiddeti, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Eğitimi, Toplumsal Cinsiyet Roller.

&

Abstract: This study aims to understand the effects of gender education on students. Gender Perception and Dating Violence Attitude scales were administered to 80 participants (41 in the training group and 39 in the comparison group), and Chi-Square, Independent Sample T Test, Two-Way Repeated Measures ANOVA, and Pearson Correlation Test were used. A positive, moderate, and significant relationship was found between gender perception and attitudes toward dating violence. Results indicated that gender education produced a significant time-dependent effect on gender perception but did not affect attitudes toward dating violence in the same way. In other words, gender education successfully changed gender perception but did not directly alter attitudes toward dating violence. These findings suggest the importance of making gender education more inclusive and considering cultural and social factors to effectively raise awareness about dating violence.

Keywords: Violence, Dating Violence, Gender, Gender Education, Gender Roles.

Atıf/Cite as: Öztürk Miroğlu, F. S., Aydın Yeral, Ş. (2024). Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Flört Şiddeti Tutumlarına Etkisi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(3), 1117-1134. doi: 10.11616/asbi.1516573

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Öğr. Gör., Fatma Sena Öztürk Miroğlu, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, fatmasena.miroglu@nisantasi.edu.tr. (Sorumlu Yazar)

² Dr. Öğr. Üyesi, Şule Aydın Yeral, İstanbul Esenyurt Üniversitesi, suleaydinyeral@esenyurt.edu.tr.

1. Giriş

Biyolojik cinsiyet, anatomik özelliklere vurgu yaparken, toplumsal cinsiyet kültürel özelliklere işaret etmektedir. Toplumun bir cinsiyetten belirlediği roller ve normlar, toplumsal cinsiyet rolleridir. Kişiler toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirdiklerinde davranışları da bu doğrultuda şekillenmektedir (Uğurlu, 2022). Flört şiddeti toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkili değişkenlerden biridir. Toplumsal cinsiyet rolleri kişilerin davranışlarını şekillendirmektedir. Dolayısıyla flört şiddetine ilişkin davranışlarına da etki etmektedir (Taylor vd. 2017; Yılmaz ve Taplak, 2020).

Flört, romantik ilişki yaşayan kişilerin duygusal etkileşimini tanımlamaktadır. Flört şiddeti ise bu ilişkilerde yaşanan zarar verici istismar davranışlarını ifade etmektedir (Lewis ve Fremouw, 2001). Toplumsal cinsiyet rolleri erkeklerin güç sahibi, baskın ve kontrolcü olmalarını beklemekteyken kadınların pasif, itaat eden ve korunmaya muhtaç kişiler olmalarını beklemektedir. Erkeklerin duygusal kırılganlıklarını göstermemeleri beklenmekteyken kadınların duygusal, empatik ve duyarlı olması beklenmektedir. Erkek için agresif, lider, analitik düşünen, bağımsız hareket eden, nesnel gibi özellikler vurgulanırken kadınlar için titiz, sakin, nazik ve duygusal gibi özellikler ön plana çıkarılmıştır (Broverman vd., 1972). Kadınlara ve erkeklere atfedilen bu özellikler ilişkilerde güç dengesizliğine ve ilişkisel sorunlara yol açabilmektedir. Bu durum da flört şiddetine zemin hazırlayabilmektedir. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik farkındalık oluşturma çalışmalarının, flört şiddeti hakkında önemli olduğu düşünülebilir. Toplumsal cinsiyet normları ve flört şiddeti arasındaki ilişki dikkate alındığında, bu konuda verilecek eğitimlerin, bireylerin tutumlarını ve davranışlarını değiştirmeyi mümkün kılabilir.

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eğitimlerin hem konuyla ilgili farkındalık sağlaması hem de flört şiddetine yönelik tutumları değiştirmesi bakımından etkili olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eğitimin, toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesine sağladığı katkıyı ve cinsiyet temelli şiddetin önlenmesine yönelik etkisini anlamayı hedeflemektedir. Bu sebeple bu araştırmada öncelikle alanyazın ışığında toplumsal cinsiyet rolleri ve flört şiddeti kavramları gözden geçirilecek, ardından toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eğitimin etkisi incelenecek ve elde edilen bulgular tartışılacaktır.

2. Alanyazın Taraması

Bu bölümde toplumsal cinsiyet rolleri ve flört şiddeti kavramlarına yer verilecek ve araştırmanın amacı ile önemi ifade edilecektir.

2.1. Toplumsal Cinsiyet Roller

Toplumsal cinsiyet en genel anlamda biyolojik olandan öte kültürel ve toplumsal kurgular içinde bir anlamı ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet, kültür kaynaklı olması nedeniyle biyolojik cinsiyetten farklılaşmaktadır ve çeşitli kültürlerde değişik şekillerde tanımlanan birtakım eril ve dişil nitelikleri kastetmektedir (Uğurlu, 2022).

Toplumsal cinsiyet rolleri insanların toplumsallaşma süreçlerinde bazı davranışları içselleştirmeleri ile kendini göstermektedir (Şahin, 2019). Roller bireylerden belirli toplumsal pozisyonlar çerçevesinde beklenen davranış modellerinin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu tanım bireyin sosyal bir varlık olarak nasıl hareket ettiği ve toplumsal beklentilere nasıl tepki verdiği ile ilgili kapsamlı bir görüş sunmaktadır. Bireyler yaşadıkları toplumun biyolojik cinsiyetlerine yüklediği davranış kalıplarını benimseme ve toplumsal rolleri kabul ederek yaşama eğilimi göstermektedir (Küçük, 2022). Bu bağlamda roller hem bireylerin gerçekleştirdiği eylemlerin toplamı hem de onlardan beklenen davranış kalıplarını kapsayan bir kavramdır. Toplumlar oluşturdukları davranış kalıplarıyla bireylere cinsiyet tanımı yapmakta ve bireylerden bu davranış kalıplarına uygun şekilde yaşamasını beklemektedir. Toplumsal cinsiyetin ortaya çıktığı ve birçok toplumsal cinsiyet pratiğinin olduğu temel kaynak aile ve ataerkil gelenekler olmaktadır (Bingöl, 2014). Ataerkil sistem kamusal alanlarda ve özel alanlarda kendini

göstermektedir (Korkmaz ve Başer, 2019). Ataerkillik anlamında toplumsal cinsiyet rolleri algısı kadın ve erkeğe yüklediği rollerle eşitsizliğe ve ayrımcılığa neden olmaktadır. Böylesi ayrımlar ve hak kayıpları kadının siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel alanlarda temel insan hak ve özgürlüklerinin kabul edilmesini ve bu hak ve özgürlüklerden istifade edilmesine engel teşkil etmektedir (Bardakçı ve Oğlak, 2022). Kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik biyolojik, fizyolojik ve genetik farklılıklardan ziyade kadın ve erkeğe atfedilmiş olan toplumsal kabullerden kaynaklanmaktadır (Küçük, 2022).

Değerlerle biçimlenen toplumsal cinsiyet rolleri hem özel alanda hem de kamusal alanda etkili olmaktadır (Yılmaz, 2018). Kadınların ve erkeklerin çalışma yaşamındaki, günlük hayatındaki ve aile yaşamındaki rollerinde farklılıklar görülmektedir (Ecevit, 2011). Kamusal alan erkeklere atfedilirken, özel alan kadınlara atfedilmektedir (Koparan, 2020). Kamusal ve özel alanlar arasındaki etkileşim, toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl algılandığı, kabul edildiği ve uygulandığı konusunda önemli bir ayrım oluşturmaktadır. Kadınların ve erkeklerin var oldukları toplumdaki konumları hayatlarını şekillendirmektedir ve birey içine doğduğu toplum tarafından kadına ve erkeğe uygun görülen davranış kalıplarıyla biçimlendirilerek beslenme alışkanlıkları, giyim tarzı, oyuncaklar, oyunlar, okuma kitapları ve ders kitaplarına kadar her şeyi toplumsal cinsiyet öğretilerine uygun şekilde öğrenmektedir (Gümüşoğlu, 2016).

Eğitim; toplumların kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmalarını sağlamak için önemli bir etkidir (Başerer Berber, 2021). Bu doğrultuda eğitim, önemli bilgilerin ve becerilerin bir nesilden diğerine sürekli olarak aktarılmasını sağlamak amacıyla toplumsal olarak düzenlenen bir süreçtir. Yani eğitim yoluyla edinilen bilgi ve beceriler, bireylerin kişisel gelişimlerinin yanında toplum düzeninin de devamını sağlamaktadır. Feminist yeniden üretim teorisine göre okullar toplumsal cinsiyet algısının getirmiş olduğu eşitsizliği yeniden üretmekte ve cinsiyetçi iş bölümü okullarda sürerken mevcut eşitsizliğin yeniden üretimi, sınıfların ideolojik ve kültürel yapılarıyla bağlantılı hale gelmektedir (Sayılan, 2012). Toplumsal cinsiyet kapsamında cinsiyetçi egemen kültürün izlerini taşıyan eğitim kurumları, bireylerin sosyalleşme içinde cinsiyet kalıp yargılarını doğru kabul etmesine aracı olarak yeniden üretilmesine hizmet etmektedir (Asan Tezer, 2010). Buna bağlı olarak eğitim sisteminin hem toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devam etmesinde hem de bu eşitsizlik hakkında farkındalık oluşturulmasında önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Bu çerçevede eğitim, birey davranışlarının şekillenmesinde etkili olmasının yanında bireylere fırsatlar sunmada ve cinsiyetçi kalıpların değiştirilmesinde kritik bir öneme sahip gözükmektedir (Gedik, 2021). Eğitimin toplumsal cinsiyet rollerine dair algıyı etkilediğine ve bakış açısını olumlu yönde, daha az geleneksel bir şekilde değiştirdiğine dair bulgular mevcuttur (Deole ve Zeydanli, 2021; Islam, 2010). Eğitim kurumlarında uygulanacak yenilikçi farkındalık programlarının, hizmet içi olarak verilen eğitimlerin arttırılmasının, toplumsal farkındalık çalışmaları gibi girişimlerin, toplumsal cinsiyet konusunda etkisi olacak ilerleme sağlayacağı belirtilmektedir (Koyuncu Şahin ve Çoban 2019).

2.2. Flört Şiddeti

Flört, taraflardan herhangi biri sonlandırana dek ilişkiyi sürdürmeye yönelik açık veya örtülü bir niyetin ve ilginin var olduğu, sosyal etkileşim ve ortak faaliyetler için buluşmayı içeren ikili bir romantik ilişki olarak tanımlanmaktadır (Straus, 2004). Flört şiddeti, duygusal ve fiziksel saldırganlığı ve tehditleri içeren bir olgudur (Lewis ve Fremouw, 2001). Bir flört ilişkisi içinde flört edilen kişiye acı vermek veya onu yaralamak için güç kullanmak yahut güç kullanmak ile tehdit etmek olarak tanımlanmaktadır (Sugarman ve Hotaling, 1989). Fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet gibi romantik ilişkilerde görülebilecek çeşitli istismar şekillerini kapsamaktadır (Wincentak vd., 2017). Fiziksel şiddet vurmak, tokatlamak gibi fiziksel olarak zarar vermeyi içeren davranışlardan oluşmaktadır (Morrison vd., 2023). Cinsel şiddet flört edilen kişiyi cinsel davranışlara zorlamayı içermektedir (Wincentak vd., 2017). Psikolojik şiddet tehdit etmek, kontrol etmek gibi duygusal açıdan istismar edici çeşitli davranışlardan oluşmaktadır (Morrison vd., 2023).

Flört şiddeti ergenler ve genç yetişkinler ile ilgili önemli bir halk sağlığı sorunudur (Wolitzky-Taylor ve diğerleri, 2008). Yapılan çalışmalar flört şiddetinin yaygınlığına ve kişiler üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekmektedir (Vagi vd., 2013). Flört şiddeti sıklığının %20 ile %34 arasında değişiklik gösterdiğini belirten çalışmalar mevcuttur (Yu vd., 2018). Olumsuz etkileri arasında yaşam doyumunun azalması, depresyon, intihar, yeme bozuklukları, madde bağımlılığı (Asikin vd., 2021; De La Rue vd., 2017; Shorey vd., 2016), uyku bozuklukları, istenmeyen hamilelik, korku ve kaygı sorunları, travma ile ilişkili bozukluklar, utanç, suçluluk ve öfke gibi olumsuz duygu ve düşünceler (Asikin vd., 2021), sosyal izolasyon, fiziksel yaralanmalar (Asikin vd., 2021; Murray vd., 2008) yer almaktadır. Yani kişinin psikolojik ve fiziksel sağlığını olumsuz etkilediği gibi sosyal açıdan iyilik halini de olumsuz etkilemektedir (Banyard ve Cross; 2008). Öte yandan toplum refahı üzerinde de olumsuz etkilere sahiptir (Beserra vd., 2015; Lazarevich vd., 2017).

Alanyazında flört şiddetiyle ilişkili olan çeşitli değişkenlerden bahsedilmektedir (Chapple, 2003). Cinsiyet farklılıkları ve toplumsal cinsiyet rolleri de ilişkili değişkenler arasındadır (Taylor vd. 2017; Yılmaz ve Taplak, 2020).

Flört şiddeti gibi cinsiyete dayalı şiddetin çoğunlukla cinsiyetler arasındaki eşitsizliklerden kaynaklandığı ve güç ile kontrol gibi değişkenlerle ilişkili olduğu belirtilmektedir (Baker ve Stein, 2016). Flört şiddetini erkekler genellikle fiziksel sonuçlar yoluyla doğrudan ifade etmektedir (Taylor vd. 2017). Araştırmalar flört şiddetini daha fazla kabul eden erkeklerin toplumsal cinsiyet rolü algıları ile flört şiddetiyle ilgili tutumlarının ilişkili olduğunu göstermektedir (Reyes vd., 2015). Geleneksel cinsiyet rolü tutumuna sahip gençlerin, flört şiddetini kabul etme yönünde tutumları olduğu belirtilmektedir (Shen vd., 2012).

Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eğitimlerin, gençleri geleneksel cinsiyet rollerine kıyasla daha eşitlikçi olan cinsiyet rollerine teşvik ederek, flört şiddeti tutumlarını da etkileyeceği ve flört şiddetinin önlenmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir (Reyes vd., 2015). Okullardaki flört şiddetini önlemeye yönelik bu tür programların ve eğitimlerin cinsiyet rollerini azaltarak ve flört şiddetiyle ilgili tutumları değiştirerek fayda sağladığı belirtilmektedir (Foshee vd., 1998). Ayrıca eğitim seviyesi yüksek kişilerin daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet tutumlarını benimsedikleri ifade edilmektedir (Shu, 2004). Ancak toplumsal cinsiyet rolleri hakkında bilinçlenmenin yararları olacağı düşünülse de tek başına bu eğitimin yeterli olmayacağı, çünkü toplumsal cinsiyet rolleri ve flört şiddeti tutumlarını aile, toplum ve kültür gibi faktörlerin de etkileyeceği belirtilmektedir (Fenyes, 2014).

2.3. Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Eğitim ve Müdahale Programları

Toplumsal cinsiyete yönelik farkındalığı hedefleyen eğitim çalışmaları ve müdahale programları, çeşitli alanlarda cinsiyete duyarlı yaklaşımların öneminin daha fazla kabul görmesiyle son yıllarda önemli hale gelmiştir. Söz konusu eğitim ve müdahaleler, cinsiyet eşitsizliklerini ele alarak cinsiyet eşitliğini teşvik etmeyi ve cinsiyete dayalı şiddeti azaltmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen bir programda kadın katılımcılara yaratıcı drama yöntemi ile toplumsal cinsiyet eğitimi verilmiş ve eğitim grubunun toplumsal cinsiyete yönelik algılarının karşılaştırma grubuna göre daha olumlu şekilde farklılaştığı anlaşılmıştır (Altınova ve Adıgüzel, 2013). Başka bir çalışmada sağlıkçılara yönelik toplumsal cinsiyet eğitimi verilmiş ve eğitim alan grubun almayanlara göre daha olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğu gözlemlenmiştir (Gönenç vd., 2018). Ortaokul öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada sosyal bilgiler dersinde uygulanan toplumsal cinsiyet etkinliklerinin algı ve tutumlara etkisi incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda bu etkinlikler ile öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları hakkındaki farkındalıklarının arttığı belirtilmiştir (Seçgin ve Kurnaz, 2015). Türkiye’de toplumsal cinsiyet eğitimi konu alan 14 araştırmanın incelendiği bir çalışmada cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için eğitimin son derece önem teşkil ettiği ifade edilmiştir (Şanlı ve Karakuş, 2023). Zeybek ve Kurşun’un (2019) tıp fakültesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları konulu araştırma sonucuna göre, toplumsal cinsiyet farkındalığı ile ilgili verilen eğitim ile katılımcıların toplumsal cinsiyet

algılarında anlamlı bir artış olduğu gözlemlenmiş ve katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının eşitlikçi olduğu belirtilmiştir. Yapılan bu araştırmanın bulgularına göre eşitlikçi toplumsal cinsiyet eğitimi, bireyler üzerinde pozitif yönde bir değişikliğe sebep olarak toplumsal cinsiyet kalıp yargıları hakkında farkındalık oluşmasını sağlayacağı söylenebilir. Toplumsal cinsiyete yönelik eğitim çalışmaları ve müdahale programları toplumsal düzeyde de önemli değişiklikler meydana getirebilmektedir. Bu eğitimler ve müdahale programları kişilerin sosyalizasyon sürecinde önemli bir rol oynadığı ve cinsiyet rollerinin yeniden inşasında etkili olduğu söylenebilir (Keleş ve vd., 2021). Bunun yanında toplumsal cinsiyet eğitim çalışmalarının toplumun her kesimi için küçük yaşta başlaması gerektiği vurgulanmaktadır. Şahin ve Çoban (2019) yaptıkları çalışmada ailelerin ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesi için çeşitli eğitim çalışmalarının ve programlarının önemine dikkat çekmektedir.

Farklı araştırmalardan edinilen bulgulara göre, eğitim çalışmalarının ve müdahale programlarının sağlık, eğitim ve sosyal hizmet gibi alanlarda önem teşkil ettiği görülmektedir. Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet kaynaklı zorlukların giderilmesi için cinsiyet farklılıklarını kapsayan eğitim çalışmalarının ve müdahale programlarının yapılması önem taşımaktadır.

2.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma ile toplumsal cinsiyet eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkilerini ve dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin aralarındaki farklılıkları toplumsal cinsiyete yönelik algıları ve flört şiddetine yönelik tutumları bakımından anlamak amaçlanmaktadır. Ayrıca toplumsal cinsiyete yönelik algıları ve flört şiddetine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bu değişkenlerin cinsiyete göre farklı olup olmadığını belirlemek hedeflenmektedir.

Bu kapsamda çalışmanın hipotezleri şu şekildedir:

- 1)Toplumsal cinsiyet algısı ve flört şiddeti tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 2)Toplumsal cinsiyet ve sosyal hizmet dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında toplumsal cinsiyet algıları bakımından farklılık vardır.
- 3)Toplumsal cinsiyet ve sosyal hizmet dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında flört şiddeti tutumları bakımından farklılık vardır.

Çalışmanın araştırma soruları ise şu şekildedir:

- 1)Toplumsal cinsiyet algısı ve flört şiddeti tutumları değişkenleri arasındaki ilişki nasıldır?
- 2)Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik algı cinsiyete göre değişiklik göstermekte midir?
- 3)Flört şiddetine yönelik tutumlar da cinsiyete göre değişiklik göstermekte midir?

Bu araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri konusunda bilinçlendirici eğitimlerin bireylerin cinsiyet rollerine yönelik algılarını değiştirip değiştirmediği ve olası bir değişimin toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerine ne şekilde katkı sağladığı incelenmiştir. Böylece bu araştırmanın, eğitimlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici bir araç olarak nasıl kullanılabileceğini kavrama konusunda fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik gerçekleştirilen eğitimlerin hem cinsiyet algısı hem de flört şiddeti gibi sosyal konularda öğrencilerin farkındalığını nasıl şekillendirdiğini keşfetmenin, ilgili müfredatlarının ve politikalarının geliştirilmesine yönelik yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Eğitimlerin tasarımında ve uygulanmasında bu çalışmanın bulgularından da faydalanılarak okullarda, gençlik gruplarında veya merkezlerde gerçekleştirilecek cinsiyet eşitliği ve şiddet önleme programları geliştirilebilir. Cinsiyet eşitliği ve şiddet önleme programları daha güvenli bir toplum oluşturarak toplumsal refahı artırmak konusunda da rol oynamaktadır. Buna ek olarak toplumsal cinsiyete yönelik algıları ve flört şiddetine yönelik tutumlar arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu değişkenlerin cinsiyete göre farklı olup olmadığını belirlemek ilgili eğitimlerin içeriğini oluşturmada ve strateji geliştirmede faydalı

olabilir. Ayrıca çalışmanın söz konusu eğitimin bireyler üzerindeki faydası hakkındaki bulgularının, ilgili alanyazına katkı sağlaması bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte ileride yapılacak olan benzer çalışmalara referans olacağı öngörülmektedir. Böylece bu araştırmanın benzer konulardaki bilgiyi zenginleştirebileceği ve katkılar sunacağı düşünülmektedir.

3. Yöntem

Araştırma yarı deneysel tasarımla gerçekleştirilmiştir. Yarı deneysel tasarım, katılımcıları seçkisiz olarak farklı gruplara atanmanın mümkün olmadığı durumlarda müdahalelerin etkisini değerlendirmek için kullanılan, bağımsız değişkenin kontrol altında tutulduğu ve bağımlı değişken üzerindeki etkisinin incelendiği bir araştırma yöntemidir (Kantowitz vd., 2019: 64-76). Bağımsız değişken çalışmacının bağımlı değişken üstünde nasıl bir etkisi olduğunu anlamaya çalıştığı değişkendir (Büyüköztürk vd., 2018: 59). Bu araştırmada bağımsız değişken toplumsal cinsiyet eğitimidir. Bağımlı değişken ise bağımsız değişken tarafından etkilenen değişkendir (Karasar, 2014: 61). Bu araştırmada bağımlı değişkenler toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algı ve flört şiddetine ilişkin tutumlardır.

Araştırma karşılaştırma gruplu öntest-sontest deseni ile yürütülmüştür. Karşılaştırma gruplu öntest-sontest yöntemiyle dersin başlangıcında ve sonunda öğrencilerin toplumsal cinsiyet konularına ilişkin farkındalıkları, bilgi düzeyleri ve algılarındaki değişiklikler eğitim ve karşılaştırma gruplarına göre karşılaştırarak değerlendirilmiştir. Ayrıca flört şiddetine yönelik tutumlarının bu eğitimin alınmasıyla alınmamasına kıyasla nasıl etkilendiği incelenmiştir.

3.1. Örneklem

Bu araştırmanın katılımcıları İstanbul Nişantaşı Üniversitesi'nin 2023-2024 eğitim ve öğretim yılının bahar döneminde Sosyal Hizmetler Programına kayıtlı olan öğrencilerinden oluşmaktadır. Eğitim grubu araştırmada bir müdahalede bulunan grup iken, karşılaştırma grubu müdahale dışında tutulan gruptur (Arık, 1998: 307). Bu çalışmanın eğitim grubu toplumsal cinsiyet dersini alan öğrencilerden, karşılaştırma grubu ise toplumsal cinsiyet dersini almayan öğrencilerden oluşmaktadır.

Örnekleme yöntemi olarak amaçsal örnekleme yöntemi kullanılarak, araştırmacının halihazırda ders verdiği grup ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Amaçsal örnekleme (kasti/ kararsal/ yargısal) katılımcıların çalışmaya uygunluğunun araştırmacılar tarafından belirlendiği bir örnekleme yöntemidir (Altındaş ve Ergin, 2018). Çalışmaya toplam 80 kişinin katılımı sağlamıştır. Eğitim grubu yani Toplumsal Cinsiyet dersini alan grup 41, karşılaştırma grubu yani dersi almayan grup ise 39 kişiden oluşmaktadır. Dersin verildiği dönemin ardından, eğitim almayan karşılaştırma grubuna da bu ders verilecektir. Ders zorunlu olduğu için tüm katılımcılar, farklı zaman dilimlerinde bu eğitimi alacaklardır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmadaki veriler kişisel bilgilerin sorulduğu form, Toplumsal Cinsiyet Algısı (Altınova ve Duyan, 2013) ve Flört Şiddeti Tutum (Terzioğlu vd., 2016) ölçekleri ile elde edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Bu formun hazırlanmasındaki amaç, katılımcıların demografik özellikleri ve toplumsal cinsiyet eğitimini alıp almadıkları gibi bilgileri toplayarak, bu verilerin araştırma sonuçları üzerindeki etkilerini analiz etmektedir. Bunun yanında, katılımcıların şiddet öyküsünün öğrenilmesi amacıyla oluşturulmuş sorular da yer almaktadır. Kişisel bilgi formu katılımcıların profilleri ve özellikleri göz önünde bulundurularak, bulguların daha sağlıklı bir şekilde anlamlandırılmasına olanak tanımaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ): Altınova ve Duyan'ın 2013'te geliştirdiği bu ölçme aracı, tek bir boyuttan oluşmakta ve 25 soru içermektedir. Beşli Likert tipi ölçek değerlendirmesi kullanılarak oluşturulan anket sorularının 10'u olumlu ifadelerle, geri kalan 15'i ise olumsuz ifadelerle hazırlanmıştır. Olumsuz ifadelerin puanlanması tersine çevrilerek hesaplanmaktadır. Katılımcılar ölçek üzerinde en yüksek değer olarak "tamamen katılıyorum" en düşük değer olarak ise "tamamen katılmıyorum" şeklinde

işaretleme yapmaktadır. Yüksek puanlar, katılımcının toplumsal cinsiyete yönelik algının olumlu olduğunu göstermektedir. Orijinal ölçek geliştirme çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.87 olarak belirlenmiştir. Bu araştırmadaki öntest uygulamasında Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.78, sontest uygulamasında ise 0.80 değerinde hesaplanmıştır.

Flört Şiddeti Tutum Ölçeği (FŞTÖ): Terzioğlu vd. tarafından 2016'da geliştirilmiş olan bu ölçek, flört ilişkilerinde şiddete karşı bireysel tutumları ölçmeyi amaçlamaktadır. Toplamda 28 sorudan oluşan ve beş farklı alt boyutu içeren anket, 5'li Likert tipi bir ölçektir. Bu puanlama sonucuna göre bu ölçekte, flört şiddeti konusundaki tutumlarla ilgili ifadelere verilen yanıtlar katılımcı eğer ifadeye tam anlamıyla katılıyor ise en yüksek değer olarak "kesinlikle katılıyorum" şeklinde, eğer ifadeye tam anlamıyla katılmıyor ise en düşük değer olarak ise "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde işaretleme yapmaktadırlar. Ölçekte bulunan 23 madde ters yönde olacak şekilde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin flört şiddetine ilişkin bakış açılarının olumsuz olduğuna ve flört şiddetini onaylamadıklarına işaret etmektedir. Orijinal ölçek geliştirme çalışmasında, ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.91 değerinde saptanmıştır. Bu araştırmadaki öntest uygulamasında Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.85, sontest uygulamasında ise 0.88 değerinde hesaplanmıştır.

3.3. İşlem

Araştırmaya başlamadan önce İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu'ndan 07.03.2024 tarihinde 2024/03 karar numarası ile Etik Kurul Onayı alınmıştır. Eğitimlerin öncesinde öntest uygulanarak öğrencilerin ders öncesi toplumsal cinsiyet ve flört şiddeti konularındaki bilgi düzeyleri, farkındalıkları ve bakış açıları belirlenmiştir. Belirlenen eğitim süresinin son haftasının ardından ise sontest yapılmıştır. Öntestten sonteste kadar olan süreçte toplam 8 hafta geçmiştir. Eğitimin etkisini daha iyi ölçebilmek ve karşılaştırmaları yapabilmek adına karşılaştırma grubu kullanılmış ve aynı zaman dilimlerinde dersi almayan öğrencilere de ilgili ölçekler uygulanarak dersi alan grup ile karşılaştırma grubu arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Çalışma öğrencilerin gönüllü onamları alınarak yürütülmüştür.

Eğitimin haftalık içeriğine Tablo 1'de yer verilmiştir. Bu eğitim ile öğrencilerin ataerkillik, toplumsal cinsiyet ve rollerine ilişkin temel kavramlar hakkında bilgi sahibi olmaları, cinsiyet ve kültür ilişkisini anlamaları, toplumsal rollerin ve cinsiyet rollerinin tarihsel ve kültürel bağlamını kavramaları hedeflenmiştir. Ayrıca şiddet kavramını ve psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik gibi şiddet türlerini tanımları ve flört şiddeti hakkında farkındalık kazanmaları planlanmıştır. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerinin aile ilişkilerine etkisi ile toplumsal cinsiyetin eğitim ve çalışma hayatındaki yansımaları konularında bilgi ve anlayış geliştirmeleri amaçlanmıştır. Bu hedefler doğrultusunda öğrencilerin toplumsal cinsiyetle ilgili temel bilgi ve kavrayışlar geliştirerek edindikleri bu bilgileri özel hayatlarında etkin bir şekilde kullanabilecekleri düşünülmüştür.

Tablo 1: Eğitim Planı

Hafta	İçerik
1	Öntest
2	Toplumsal cinsiyete ilişkin kavramlar, Cinsiyet ve kültür, Roller
3	Toplumsal cinsiyet ve kültür
4	Ataerkillik ve cinsiyet rolleri
5	Şiddet ve şiddet türleri, Psikolojik/fiziksel/cinsel/ekonomik şiddet,
6	Flört şiddeti
7	Toplumsal cinsiyet ve aile ilişkileri
8	Toplumsal cinsiyet, eğitim ve çalışma hayatı
9	Sontest

3.4. Analiz

Araştırmanın analizleri SPSS 23.0 ile yapılmıştır. Frekans analizi ve betimleyici analizler ile kişisel ve şiddet öyküsü özelliklerine ait bilgiler incelenmiştir. Verilerde kayıp veri olmadığı tespit edilmiştir. Verilerin normal dağılımına, sırasıyla öntest puanlarının ve ön test son test puan farklarının eğiklik (TCAÖ: -0.34, -0.29, FŞTÖ: 0.4, 0.62) ve basıklık (TCAÖ:-0.56, 0.63, FŞTÖ:0.13, 0.40) değerleri göz önüne alınarak karar verilmiştir. Normal dağılım için eğiklik ve basıklık değer aralığı -1.5 ile +1.5 olarak ele alınmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Gözlemlenen normal dağılım dolayısıyla parametrik testler kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet algısı ve flört şiddeti tutumlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğinin anlamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testinden, eğitim ve karşılaştırma gruplarının homojenliğini değerlendirmek amacıyla ise Ki Kare testinden faydalanılmıştır (Can, 2013). Toplumsal cinsiyet ve sosyal hizmet dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları ve flört şiddeti tutumları üzerindeki farklılıklarını incelemek amacıyla karışık ölçümler için iki yönlü tekrarlı ölçümler ANOVA analizi kullanılmıştır. Bu analiz hem grup (eğitim ve karşılaştırma) hem zaman (öntest ve sontest) değişkenlerinin toplumsal cinsiyet algıları üzerindeki ana etkilerini hem de grup ile zaman değişkenleri arasındaki etkileşim etkisini değerlendirmek için tercih edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Etki değeri 0.01-0.06 aralığında küçük, 0.06-0.14 aralığında orta, 0.14 ve üstünde ise yüksek değeri temsil edecek şekilde incelenmiştir (Cohen, 1988). Değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla ise Pearson Korelasyon Testi kullanılmıştır (Can, 2013). Korelasyon katsayılarının değerleri 0.10-0.29 aralığında düşük, 0.30-0.49 aralığında orta, 0.50 ve üstünde ise yüksek değeri temsil edecek biçimde ele alınmıştır (Cohen, 1988). Kullanılan veri toplama araçlarının bu araştırmadaki güvenilirliği ise Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanarak değerlendirilmiştir (Can, 2013).

4. Bulgular

Araştırmaya katılanların yaş ortalaması eğitim grubu için 22.3 (19-40, SS=4.31), karşılaştırma grubu için 20.9 (18-31, SS=3.04), toplamda ise 21.6'dır (18-40, SS=3.79). Katılımcıların diğer demografik özellikleri ve şiddet öyküsü Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Demografik ve Şiddet Öyküsü Verileri

Demografik Özellikler			n	%
Cinsiyet	Kadın	Eğitim	35	85.4
		Karşılaştırma	27	69.2
		Toplam	62	77.5
	Erkek	Eğitim	6	14.6
		Karşılaştırma	12	30.8
		Toplam	18	22.5
İlişki Durumu	Bekar	Eğitim	27	65.9
		Karşılaştırma	27	69.2
		Toplam	54	67.5
	İlişkisi var (flört, nişanlılık gibi)	Eğitim	11	26.8
		Karşılaştırma	12	30.8
		Toplam	23	28.7
	Ayrılmış/boşanmış	Eğitim	1	2.4
		Karşılaştırma	0	0
		Toplam	1	1.3
	Evli	Eğitim	2	4.9
		Karşılaştırma	0	0
		Toplam	2	2.5
Şiddet Öyküsü Özellikleri			Evet n(%)	Hayır n(%)
Daha önce aile bireylerinizin uyguladığı şiddete maruz kaldınız mı?		Eğitim	9(22)	32(78)
		Karşılaştırma	8(20.5)	31(79.5)
		Toplam	17(21.3)	63(78.8)
Daha önce hiç romantik ilişkinizde şiddete maruz kaldınız mı?		Eğitim	7(17.1)	34(82.9)

	Karşılaştırma	4(10.3)	35(89.7)
	Toplam	11(13.8)	69(86.3)
Daha önce hiç romantik ilişkinizde şiddet uyguladınız mı?	Eğitim	5(12.2)	36(87.8)
	Karşılaştırma	2(5.1)	37(94.9)
	Toplam	7(8.8)	73(91.3)

Toplumsal cinsiyete yönelik algı ile flört şiddeti hakkındaki tutumların arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için sonest puanları üzerinde Pearson Korelasyon testi uygulanmış ve iki değişkenin pozitif, orta düzeyli ve anlamlılık gösteren bir ilişkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bahsedilen ilişkiye dair bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Flört Şiddeti Tutumları Arasındaki İlişki

	Toplumsal Cinsiyet Algısı
Flört Şiddeti Tutumları	0.49***

Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik algının cinsiyete göre değişip değişmediğini tespit etmek için sonest puanlarıyla Bağımsız Örneklem T Testi gerçekleştirilmiştir. Yapılan test sonucunda toplumsal cinsiyete yönelik algının cinsiyete göre değişiklik gösterdiği gözlemlenmiştir ($t=5.10, p<0.001$). Benzer şekilde flört şiddetine yönelik tutumların da cinsiyetlere göre farklılaşp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem T Testi ile sınıanmıştır. Gerçekleştirilen bu test ile de benzer bir sonuca ulaşılmış ve flört şiddetine yönelik tutumların cinsiyete göre değişiklik gösterdiği saptanmıştır ($t=2.50, p<0.05$). İki analizde de kadınların ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, saptanan farkların kaynağının kadınların toplumsal cinsiyete ilişkin olan algılarının erkekler nazaran daha olumlu olduğunu ve kadınların flört şiddetini desteklememeleri ile ilgili olduğunu göstermektedir. İlgili analizlerin detayları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Cinsiyete Göre Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Flört Şiddeti Tutumları

	Grup	N	\bar{x}	SS
Toplumsal cinsiyet algısı	Kadın	62	85.35	12.60
	Erkek	18	68.33	11.97
Flört şiddeti tutumları	Kadın	62	100.47	9.10
	Erkek	18	93.28	15.29

Eğitim ve karşılaştırma gruplarındaki katılımcıların cinsiyet, aile içi şiddet deneyimi, romantik ilişkide şiddet deneyimi ve romantik ilişkide şiddet uygulama deneyimleri gibi demografik ve ilişkisel özellikler bakımından homojen dağılıp dağılmadığını, yani bu iki grubun birbirlerine denk olup olmadığını anlamak için gerçekleştirilen Ki Kare testi sonucuna göre, grupların homojen dağıldığı belirlenmiş ve test bulguları Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5: Eğitim ve Karşılaştırma Gruplarının Demografik ve İlişkisel Özellikler Bakımından Karşılaştırılması

		Eğitim Grubu	Karşılaştırma Grubu	X ²	p
Cinsiyet	Kadın	35	27	2.98	0.11
	Erkek	6	12		
Aile içi şiddet deneyimi	Var	9	8	0.03	1
	Yok	32	31		
Romantik ilişkide şiddet deneyimi	Var	7	4	0.78	0.52
	Yok	34	35		
Romantik ilişkide şiddet uygulama deneyimi	Var	5	2	1.25	0.43
	Yok	36	37		

İki yönlü tekrarlı ölçümler ANOVA testi uygulanarak eğitim alan ve almayan öğrenciler arasındaki toplumsal cinsiyet algılarındaki ve flört şiddeti tutumlarındaki farklılıklar ile zaman (öntest ve sontest) ve grup (eğitim ve karşılaştırma) değişkenlerinin ana ve etkileşim etkileri değerlendirilmiştir. Tablo 6'da grupların toplumsal cinsiyet algısı ve flört şiddeti tutumu puanlarının ortalama ve standart sapmaları yer almaktadır.

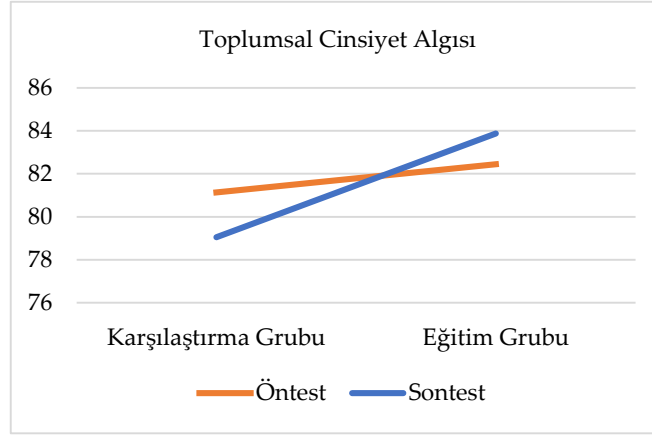
Tablo 6: Eğitim ve Karşılaştırma Gruplarının Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Flört Şiddeti Tutumu Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

Grup	Toplumsal Cinsiyet Algısı				Flört Şiddeti Tutumları				N
	Öntest		Sontest		Öntest		Sontest		
	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	
Karşılaştırma	81.13	13.34	79.05	15.72	82.44	12.99	79.88	12.56	39
Eğitim	82.44	13.19	83.88	12.55	81.68	13.89	81.13	12.23	41
Toplam	81.8	13.19	81.52	14.30	82.06	13.42	80.5	12.50	80

Toplumsal cinsiyet tutumları ölçeği puanlarına uygulanan analiz sonucunda zamanın (öntest-sontest) ana etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Wilks' $\lambda = 0.998$, $F(1, 78) = 0.682$, $p > 0.05$, $\eta^2 = 0.002$). Bu sonuç öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarında zamanın tek başına anlamlı bir değişim yaratmadığını göstermektedir. Grup değişkeninin (eğitim ve karşılaştırma) ana etkisi incelendiğinde de anlamlı bir farkın bulunmadığı gözlemlenmiştir ($F(1, 78) = 1.066$, $p > 0.05$, $\eta^2 = 0.013$). Bu bulgu eğitim grubu ve karşılaştırma grubu arasında genel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Ancak zaman ve grup değişkenlerinin etkileşim etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Wilks' $\lambda = 0.938$, $F(1, 78) = 5.138$, $p < 0.05$, $\eta^2 = 0.062$). Bu etkileşim toplumsal cinsiyet eğitimi alan ve almayan grupların öntest ve sontest puanlarının zaman içinde farklılaştığını ortaya koymaktadır. Etkileşim etkisine ait etki boyutu ($\eta^2 = 0.062$), orta düzey büyüklüğe işaret etmektedir. Şekil 1'de bahsedilen etkileşimin grafiği sunulmuştur. Yapılan

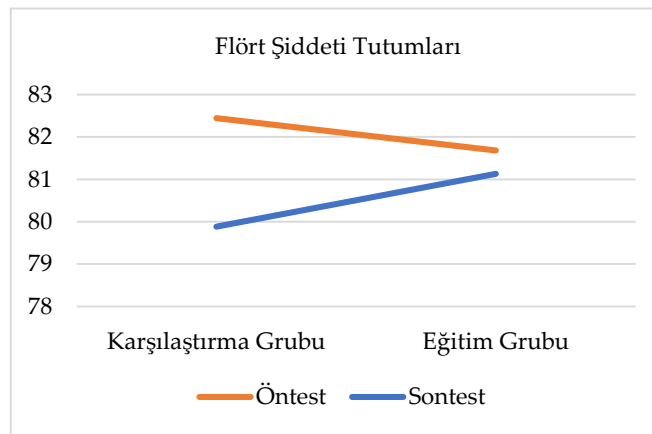
ikili karşılaştırmalarda, eğitim grubunun ön test puanlarının son test puanlarına göre artış gösterdiği, karşılaştırma grubunun ise puanlarının azaldığı gözlenmiştir. Bu bulgular toplumsal cinsiyet eğitiminin zamanla birlikte grupta anlamlı bir etki yarattığını göstermekte olup eğitim alan grubun toplumsal cinsiyet tutumlarında pozitif bir değişim sağlandığını işaret etmektedir. Bu analiz sonucunda toplumsal cinsiyet eğitiminin etkisinin hem zamana hem de gruba bağlı olarak farklılaştığı ve eğitimin toplumsal cinsiyet tutumlarını olumlu yönde geliştirmede etkili olduğu söylenebilir.

Şekil 1: Toplumsal Cinsiyet Algısı için Zaman- Grup Etkileşimi Grafiği

Flört Şiddeti Tutum Ölçeği puanlarına uygulanan analiz sonucunda zamanın (öntest-sontest) ana etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (Wilks' $\lambda = 0.913$, $F(1, 70) = 6.661$, $p < 0.05$, $\eta^2 = 0.087$). Bu sonuç katılımcıların flört şiddetine yönelik tutumlarının zaman içinde değiştiğini göstermektedir. Zamanın ana etkisine ait etki boyutu ($\eta^2 = 0.087$) orta düzey büyüklükte olup flört şiddeti tutumlarında zamana bağlı olarak anlamlı bir değişim olduğunu işaret etmektedir. Grup değişkeninin (eğitim ve karşılaştırma) ana etkisi incelendiğinde anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir ($F(1, 70) = 0.508$, $p > 0.05$, $\eta^2 = 0.007$). Bu bulgu eğitim grubu ve karşılaştırma grubu arasında genel olarak flört şiddeti tutumları açısından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Zaman ve grup değişkenlerinin etkileşim etkisi incelendiğinde ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Wilks' $\lambda = 0.997$, $F(1, 70) = 0.223$, $p > 0.05$, $\eta^2 = 0.003$). Şekil 2'de zaman ve grup değişkenlerinin etkileşim etkisinin grafiği sunulmuştur. Bu sonuç flört şiddeti tutumlarında eğitimin etkisinin zamana bağlı olarak gruplar arasında belirgin bir değişim yaratmadığını göstermektedir. Bu analiz sonucunda flört şiddeti tutumları üzerinde zamana bağlı bir değişim olduğu, ancak bu değişimin grup bazında olmadığı görülmektedir. Ayrıca zaman ve grup etkileşimin düşük etki büyüklüğü eğitimin flört şiddeti tutumları üzerinde tek başına güçlü bir etki yaratmadığını düşündürmektedir.

Şekil 2: Flört Şiddeti Tutumları için Zaman- Grup Etkileşimi Grafiği

5. Sonuç

Örnekleme hem eğitim hem de karşılaştırma grupları için kadın cinsiyetinin oranının erkek cinsiyeti oranından daha fazla olduğu görülmüştür. Grupların Sosyal Hizmetler programından seçildiği göz önüne alındığında bu bulgu, Sosyal Hizmetler programının kadın öğrenciler tarafından daha fazla tercih edilmesi ile açıklanabilir.

Araştırma sorusu 1'i aydınlatmak amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda toplumsal cinsiyete yönelik algı ile flört şiddetiyle ilişkili tutumların pozitif yönde orta düzeyde anlamlılık gösteren ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Yani, bireylerin toplumsal cinsiyet normlarına ilişkin olumlu algılarının güçlenmesi ve bakış açılarının daha az geleneksel olması, flört şiddetini daha az meşru görmeleriyle ilişkili bulunmuştur. Bu bulgu ile Hipotez 1 desteklenmektedir. Ayrıca bu ilişki alanyazında flört şiddeti ve toplumsal cinsiyet rollerinin ilişkisine vurgu yapan ve geleneksel cinsiyet rollerini benimseyenlerin flört şiddetini kabul etme yönünde tutumları olduğunu ifade eden çalışmalar ile tutarlılık göstermektedir (Reyes vd., 2015; Shen vd., 2012; Taylor vd. 2017; Yılmaz ve Taplak, 202). Bu bulgu toplumsal cinsiyet algısının olumlu yönde değiştirilmesinin flört şiddeti gibi cinsiyet temelli şiddet türlerine karşı tutumları da değiştirebileceğini düşündürmekte ve bu bağlamda yapılacak çalışmaların önemine işaret etmektedir.

Araştırma sorusu 2 ve 3'ü aydınlatmak amacıyla yapılan analizlere göre, toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algı ve flört şiddetine yönelik tutumlar cinsiyete göre farklılık göstermiştir. Buna göre kadınların toplumsal cinsiyete ilişkin daha olumlu algılarının olduğu yani daha az geleneksel bakış açısıyla baktıkları ve erkeklere kıyasla flört şiddetini desteklemedikleri gözlemlenmiştir. Bu durum toplumsal cinsiyet rollerinin kadınların üzerinde daha fazla sınırlayıcı rol oynaması ve kadınların daha fazla şiddete maruz kalması ile açıklanabilir.

Eğitim ve karşılaştırma gruplarının demografik ve ilişkisel değişkenler bakımından da benzer olup olmadığını inceleyen analizler sonucunda iki grubun birbirine denk olduğu tespit edilmiştir. Bu durum araştırmaya başlamadan önce grupların benzer olduğunu göstermektedir. Bir diğer ifade ile bu benzerlik, araştırmanın sonuçlarını değerlendirirken başlangıçta gruplar arasında var olan farklılıkların araştırmanın sonuçlarını etkilemediği anlamına gelmektedir. Yani öntestlerle sontestler arasındaki puan farkının Toplumsal Cinsiyet Eğitiminden kaynaklı olduğu yorumunu desteklemekte, araştırmanın güvenilirliğini arttırmaktadır.

İki yönlü tekrarlı ölçümler ANOVA sonuçları toplumsal cinsiyet algısı üzerinde zamanın ana etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermiştir. Bu durum genel olarak öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının yalnızca zamanın etkisiyle değişmediğine, eğitimin doğrudan bir etkisinin bulunması gerektiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte grup değişkeninin ana etkisinin de istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu sonuç eğitimin varlığı veya yokluğu açısından gruplar arasında genel bir fark olmadığını, ancak zamanla birlikte değerlendirildiğinde daha belirgin sonuçların ortaya çıkabileceğini düşündürmektedir. Nitekim zaman ve grup etkileşimi incelendiğinde anlamlı bir etkileşim etkisi bulunmuştur. Bu bulgu toplumsal cinsiyet eğitimi alan öğrencilerin sontestlerde toplumsal cinsiyet algılarında belirgin bir gelişim gösterdiğini, ders almayan öğrencilerin ise başlangıç ve son test puanlarında anlamlı bir değişim olmadığını göstermektedir. Etkileşim etkisinin orta düzeyde bir etki boyutuna ($\eta^2=0.062$) sahip olması eğitimin toplumsal cinsiyet algıları üzerinde kayda değer bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgular Hipotez 2'yi desteklemektedir. Ayrıca bu bulgu alanyazında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eğitimlerin önemine vurgu yapan çalışmalar ile uyumlu gözükmektedir (Koyuncu Şahin ve Çoban, 2019). Bu bulgu eğitimin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik algıları üzerindeki etkisini görmek ve eğitim programlarının toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerine nasıl katkı sağlayabileceğini değerlendirmek açısından önem teşkil etmektedir. Ayrıca toplumsal değişimde eğitimin rolüne de işaret

etmektedir. Eğitimin etkisinin zamana bağlı olarak farklılaşması ise bu tür programların kısa vadeli değil, uzun vadeli etkilerinin de olabileceğini düşündürmektedir.

İki yönlü tekrarlı ölçümler ANOVA sonuçları flört şiddeti tutumları üzerinde zamanın ana etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermiştir. Bu durum tüm katılımcılar arasında flört şiddetine yönelik tutumların zaman içinde değiştiğini, ancak bu değişimin dersin etkisinden bağımsız olarak gerçekleştiğini düşündürmektedir. Grup değişkeninin ana etkisinin anlamlı olmaması, dersi alan ve almayan gruplar arasında genel olarak flört şiddeti tutumları açısından bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Zaman ve grup etkileşiminde anlamlı bir farklılık gözlenmemesi, flört şiddeti tutumlarının eğitimin etkisiyle zamana bağlı olarak gruplar arasında farklılaşmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar toplumsal cinsiyet eğitiminin flört şiddeti tutumları üzerinde doğrudan ve anlamlı bir etkiye sahip olmadığına işaret etmektedir. Bu bulgular ile Hipotez 3 doğrulanmamıştır ve bulgu flört şiddetine yönelik tutumlarda daha derinlemesine, daha güçlü değişime ihtiyaç olduğuna işaret etmektedir. Bu bulgu Toplumsal Cinsiyet dersinin flört şiddeti konusunda karşılaştırma grubundan farklılaşacak düzeyde farkındalık yaratamamış olması, dersi alan öğrencilerin dersin bilgilerini yaşamlarına nasıl entegre edeceklerini anlamakta zorlanmış olmaları, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde derse katılımları, eğitimin süresi gibi faktörlerden kaynaklanıyor olabileceği gibi flört şiddetine yönelik tutumları etkileyen sosyo-kültürel arka plan gibi diğer faktörlerin daha büyük rol oynuyor olmasından da kaynaklanıyor olabilir.

Bu sonuçlar toplumsal cinsiyet eğitiminin hedeflediği gibi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıyı değiştirdiğini fakat doğrudan flört şiddetine yönelik tutumları değiştirmedini göstermektedir. Yani toplumsal cinsiyete ilişkin eğitimin tek başına flört şiddetine yönelik bakış açısını değiştirmedini görülmektedir. Bu sebeple flört şiddetine yönelik bakış açısını oluşturabilecek diğer faktörlerin de incelenmesinin önemli olacağı düşünülmektedir. Nitekim aile, sosyoekonomik durum, kültür ve toplum gibi faktörlerin etkisine alanyazında yer verilmektedir (Fenyas, 2014). Bu bağlamda gelecek çalışmalarda daha geniş kapsamlı incelemeler yapılmasının ve stratejiler geliştirilmesinin değişim ve farkındalık oluşturmak bakımından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede, toplumsal cinsiyet eğitimi içeriğinde flört şiddeti konusuna ayrıntılı bir şekilde yer vermek önemlidir. Flört şiddetinin ne olduğuna hakkında ayrıntılı tanım yapılmalı ve flört şiddetinin türleri somut örneklerle sunulmalıdır. Bu şekilde dersi alan katılımcıların flört şiddeti hakkında daha fazla bilinçlenmesi sağlanabilir. Bunun yanında, eğitim içeriğinde flört şiddetinin altında yatan nedenlere yer verilmelidir. Erkeğin kadın üzerinde tahakküm kurma istediği, güç, toplumsal normlar gibi konular üzerinde durularak şiddeti daha iyi anlamaları sağlanabilir. Son olarak, flört şiddetine maruz kalan kişilerin nasıl destek alacakları, nereye başvurabilecekleri ve ilişkiyi nasıl sonlandırabilecekleriyle ilgili bilgiler verilmelidir. Toplumsal cinsiyet eğitim içeriğinin kapsayıcı ve çok yönlü bir şekilde oluşturulması flört şiddeti hakkındaki farkındalığı arttırarak davranış ve tutum değişikliğini arttırabilir.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.
The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.
The authors have no conflict of interest to declare.

Yazarların Katkıları/Authors Contributions

Çalışmanın Tasarlanması: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)
Conceiving the Study: Author-1 (%50), Author-2 (%50)
Veri Toplanması: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)
Data Collection: Author-1 (%50), Author-2 (%50)
Veri Analizi: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)
Data Analysis: Author-1 (%50), Author-2 (%50)
Makalenin Yazımı: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)
Writing Up: Author-1 (%50), Author-2 (%50)
Makale Gönderimi ve Revizyonu: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)
Submission and Revision: Author-1 (%0), Author-2 (%100)

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).
Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

Kaynaklar

- Altındış, S., Ergin, A. (2018). *Araştırma Evreni ve Örneklemi*. Ş. Aslan (Ed.). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri içinde. Konya: Eğitim Yayınevi, s. 81-104.
- Altınova, H. H., & Adıgüzel, Ö. (2013). Yaratıcı drama yöntemiyle verilen toplumsal cinsiyet eğitimi programının değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 8(16), 15-32.
- Altınova, H.H., Duyan V. (2013). "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2), s. 9-22.
- Arık, İ. A. (1998). Psikolojide Bilimsel Yöntem. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Asan, Tezer, H., (2010). Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik ve Öğretmenlerin Cinsiyetçilik Algılarının Saptanması. *Fe Dergi*, 2(2), s. 65-74.
- Asikin, A. S., Aipipidely, D., & Kiling, I. Y. (2021). Experience Of Dating Violence's Victims in Indonesia: a Photovoice Study. *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, 15(2), s. 183-196.
- Baker, C., & Stein, N. (2016). Obscuring Gender-Based Violence: Marriage Promotion and Teen Dating Violence Research. *Journal of Women, Politics & Policy*, 37(1), s. 87-109.
- Banyard, V. L., & Cross, C. (2008). Consequences Of Teen Dating Violence: Understanding Intervening Variables in Ecological Context. *Violence Against Women*, 14(9), s. 998-1013.
- Bardakçı, Ş., & Oğlak, S. (2022). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi ve Türkiye. *Toplumsal Politika Dergisi*, 3(1), s. 71-90.
- Beserra, M. A., Leitao, M. N. C., Fernandes, M. I. D., Scatena, L., Vidinha, T. S. S., Silva, L. M. P., & Ferriane, M. G. C. (2015). *Prevalence of Dating Violence Among Adolescents From Brazilian Public Schools of Recife*, 7, s. 91-99.
- Başerer Berber, Z. (2021). Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Giderme Yolları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(3), s. 1215-1223.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'de Kadınlık. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), s. 108-114.

- Broverman, I. K., Vogel, S. R., Broverman, D. M., Clarkson, F. E., and Rosenkrantz, P. S. (1972). *Sex-role stereotypes: A current appraisal*. Journal of Social Issues, 28 (2), 59 -78.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2013). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chapple, C. L. (2003). Examining Intergenerational Violence: Violent Role Modeling or Weak Parental Controls? *Violence and Victims*, 18(2), s. 143.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis For The Behavioral Sciences*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Deole, S. S., & Zeydanli, T. (2021). The Causal İmpact of Education on Gender Role Attitudes: Evidence From European Datasets. *SSRN* 3791949.
- De La Rue, L., Polanin, J. R., Espelage, D. L., & Pigott, T. D. (2017). A Meta-Analysis Of School-Based Interventions Aimed To Prevent or Reduce Violence in Teen Dating Relationships. *Review of Educational Eesearch*, 87(1), s. 7-34.
- Ecevit, Y. Ayata A. (2011). Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Başlangıç ve Siyaset Ve Katılım. Y. Ecevit ve N. Karkıner (Edt.) (s. 2-29) *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Uzun, Z., Erdem, S., Güç, K., Uzun, A. M. Ş., & Erdem, E. (2017). The effect of education on gender perception and gender role attitudes: an experimental study & It;p>toplumsal cinsiyet algısı ve toplumsal cinsiyet rollerine eğitimin etkisi: deneysel bir çalışma. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 678.
- Fenyas, H. (2014). Gender Role Attitudes Among Higher Education Students in a Borderland Central-Eastern European Region Called 'Partium'. *CEPS Journal*, 4(2), s. 49-70.
- Foshee, V. A., Bauman, K. E., Arriaga, X. B., Helms, R. W., Koch, G. G., & Linder, G. F. (1998). An Evaluation of Safe Dates, an Adolescent Dating Violence Prevention Program. *American Journal of Public Health*, 88(1), s. 45-50.
- Gedik, E., (2021), Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet. M. Sağlam ve E. Çelik (Ed.), *Eğitim Sosyolojisi* (s. 207-217) Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Göneç, İ. M., Topuz, Ş., Sezer, N. Y., Yılmaz, S., & Duman, N. B. (2018). Toplumsal cinsiyet dersinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 22-29.
- Gümüšođlu, F. (2016). Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), s. 39-50.
- İslam, M. K. (2010). Differential Attitude Towards Traditional Gender Role Among Adolescents: a Sociological Study. *Khulna University Studies*, s. 309-320.
- Kantowitz, B. H., Roediger III, H. L., Elmes, D. G. (2019). *Deneysel Psikoloji*, (Çev. N. Er, Y.A. Duyan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keleş, E., Yılmazel, G., & Aydın Avcı, İ. (2021). Bir üniversitenin erkek çalışanlarında toplumsal cinsiyet rol tutumları. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2), 271-283.
- Koparan, E. (2020). Bir Kamusal Alan Olan İş Dünyasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bağlamında Kadının Varlık Sorunsalı. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 9(17), s. 55-62.
- Korkmaz A, Başer M. (2019). Toplumsal Cinsiyet Rollerine Bağlamında Ataerkillik ve İktidar İlişkileri. *STED*. 8(1), s. 71-6.
- Koyuncu Şahin, M., Çoban, A., (2019). Türkiye'de Eğitim Alanında Toplumsal Cinsiyet Üzerinde Yapılan Çalışmalara Toplu Bir Bakış. *Journal of International Social Research*. 12(64), s. 588-599.

- Küçük, H. (2022). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Göç Sürecinde Kadın ve Erkek. *Toplumsal Politika Dergisi*, 3(1), s. 26-37.
- Lazarevich, I., Irigoyen-Camacho, M. E., Velázquez-Alva, M. D. C., & Salinas-Avila, J. (2017). Dating Violence in Mexican College Students: Evaluation of an Educational Workshop. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(2), s. 183-204.
- Lewis, S. F., & Fremouw, W. (2001). Dating Violence: A Critical Review of the Literature. *Clinical Psychology Review*, 21(1), s. 105-127.
- Morrison, K. E., Hymel, S., Craig, W., Dirks, M., & Holfeld, B. (2023). Teen Perceptions of Adolescent Dating Violence. *Journal of Adolescence*, 95(7), s. 1348-1364.
- Murray, C. E., Wester, K. L., & Paladino, D. A. (2008). Dating Violence and Self-Injury Among Undergraduate College Students: Attitudes and Experiences. *Journal of College Counseling*, 11(1), s. 42-57.
- Reyes, H. L. M., Foshee, V. A., Niolon, P. H., Reidy, D. E., & Hall, J. E. (2016). Gender Role Attitudes and Male Adolescent Dating Violence Perpetration: Normative Beliefs as Moderators. *Journal of Youth and Adolescence*, 45, s. 350-360.
- Sayılan, F. (2012). Toplumsal Cinsiyet ve Eğitim. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Seçgin, F., & Kurnaz, Ş. (2015). Sosyal bilgiler dersinde toplumsal cinsiyet etkinliklerinin öğrencilerin algı ve tutumlarına etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 24-38.
- Shen, A. C. T., Chiu, M. Y. L., & Gao, J. (2012). Predictors of Dating Violence Among Chinese Adolescents: The Role of Gender-Role Beliefs and Justification of Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(6), s. 1066-1089.
- Shorey, R. C., Moore, T. M., McNulty, J. K., & Stuart, G. L. (2016). Do Alcohol and Marijuana Increase the Risk for Female Dating Violence Victimization? A Prospective Daily Diary Investigation. *Psychology of Violence*, 6(4), s. 509.
- Shu, X. (2004). Education and Gender Egalitarianism: The Case of China. *Sociology of Education*, 77(4), s. 311-336.
- Straus, M. A. (2004). Prevalence of Violence Against Dating Partners by Male and Female University Students Worldwide. *Violence Against Women*, 10(7), s. 790-811.
- Sugarman, D. B., & Hotaling, G. T. (1989). *Dating Violence: Prevalence, Context, and Risk Markers*. New York: Praeger.
- Şahin, M., Çoban, A. (2019). Türkiye’de eğitim alanında toplumsal cinsiyet üzerine yapılmış çalışmalara toplu bir bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 12(64), 588-599.
- Şahin, M. (2019). Kültür Aktarımında Toplumsal Cinsiyetin Rolü. *Akademik Hassasiyetler*, 6(11), s. 233-249.
- Şanlı, B., & Karakuş, F. (2023). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi ile İlgili Nitel Bulguların Meta-Özeti. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 16(Year: 16-Number: 94), 39-54.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson.
- Taylor, S., Calkins, C. A., Xia, Y., & Dalla, R. L. (2021). Adolescent Perceptions of Dating Violence: A Qualitative Study. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(1-2), s. 448-468.
- Terzioğlu F, Gönenç İM, Özdemir F, Güvenç G, Kök G, Yılmaz Sezer N, Demirtaş Hiçyılmaz B. (2016). “Flört Şiddeti Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(4), s. 225-232.

- Uğurlu, Z. (2022). Toplumsal Cinsiyete Dayalı şiddetin ocuğa Yansımı: ocuk İstismarı. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 6(2), s. 160-174.
- Vagi, K. J., Rothman, E. F., Latzman, N. E., Tharp, A. T., Hall, D. M., & Breiding, M. J. (2013). Beyond Correlates: A Review of Risk and Protective Factors for Adolescent Dating Violence Perpetration. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, s. 633-649.
- Wincentak, K., Connolly, J., & Card, N. (2017). Teen Dating Violence: A Meta-Analytic Review of Prevalence Rates. *Psychology of Violence*, 7(2), s. 224.
- Wolitzky-Taylor, K. B., Ruggiero, K. J., Danielson, C. K., Resnick, H. S., Hanson, R. F., Smith, D. W., ... & Kilpatrick, D. G. (2008). Prevalence and Correlates of Dating Violence in a National Sample of Adolescents. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 47(7), s. 755-762.
- Yılmaz, S. (2018). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: orum/Alaca Örneği. *İmgelem*, 2(2), s. 59-79.
- Yılmaz, F. A., Taplak, A. ř. (2020). Relationship Between Self-Esteem, Perception of Gender and Attitudes Towards Dating Violence Among University Students. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(2), s. 911-919.
- Yu, R., Pepler, D. J., van de Bongardt, D., Josephson, W. L., & Connolly, J. (2018). Internalizing Symptoms and Dating Violence Perpetration in Adolescence. *Journal of Adolescence*, 69, s. 88-91.
- Zeybek, V., & Kurşun, M. (2019). Tıp fakóltesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Pamukkale Medical Journal*, 12(2), 225-233.